

Adran Ystadau

Polisi Anifeiliaid ar y Campws

Cyflwyniad

Mae'r ddogfen hon yn darparu arweiniad manwl ar bolisi a threfn Prifysgol Aberystwyth ar bresenoldeb anifeiliaid ar ei Hystâd. Cyfrifoldeb yr Adran Ystadau yw sicrhau cydymffurfiaeth â'r polisi hwn. Nod y polisi yw cynorthwyo myfyrwyr, staff ac ymwelwyr i adnabod y gwasanaethau a gynigir i gynorthwyo anifeiliaid sydd ar y Campws am resymau dilys ac i nodi'n glir o dan ba amgylchiadau y gellir dod ag anifeiliaid i Ystâd y Brifysgol.

Y prif beryglon a phryderon sy'n deillio o gael anifeiliaid yn adeiladau'r Brifysgol yw:

- Achosi oedi wrth adael adeilad mewn argyfwng;
- Anifeiliaid yn ymddwyn yn ymosodol;
- Adweithiau alergol a throsglwyddo afiechydon;
- Swffobia (ffobia o anifeiliaid sy'n peri gofid neu drafferthion i unigolyn yn ei fywyd bob dydd);
- Perygl o lithro, baglu neu gwympo;
- Gwastraff anifeiliaid;
- Difrod i eiddo'r Brifysgol.

Cydnabyddir bod y peryglon hyn hefyd yn berthnasol i Diroedd y Brifysgol.

Polisi

- Polisi'r Brifysgol (yn amodol ar eithriadau cyfyngedig) yw na chaniateir anifeiliaid yn ei gweithleoedd (gan gynnwys cerbydau), na'i neuaddau preswyl.
- Ni ddylid gadael anifeiliaid mewn cerbydau sydd wedi'u parcio ar y campws.
- Ni ddylid clymu anifeiliaid y tu allan i adeiladau.
- Ni chaniateir anifeiliaid ar ein meysydd chwarae na'n cyfleusterau chwaraeon.

Mewn argyfwng lle y gall anifail fod yn bresennol am gyfnod byr ar un achlysur yn unig, yn achos staff dylid hysbysu Rheolwr y perchennog ymlaen llaw, ac yn achos myfyrwyr dylid hysbysu'r Swyddfa Llety ymlaen llaw a chael eu cymeradwyaeth, ac yn ogystal â hyn dylid hysbysu'r Adran Ystadau. Os caniateir i'r anifail fod yn bresennol am gyfnod byr, dylid cymryd camau i sicrhau nad yw hyn yn anafu eraill yn y gwaith nac yn tarfu arnynt, gan gynnwys mynd â'r anifail anwes ymaith ar unwaith os ceir cwynion neu bryderon dilys.

Eithriadau

- Anifeiliaid cymorth i bobl anabl, neu anifeiliaid sy'n cael eu hyfforddi at ddiben o'r fath;
- Anifeiliaid cymorth ar gyfer iechyd a lles staff a/neu fyfyrwyr;
- Anifeiliaid therapi;
- Anifeiliaid gwaith a gymeradwywyd gan y Brifysgol;
- Cŵn heddlu ar ddyletswydd;
- Ymwelwyr sy'n cerdded ar y llwybrau cyhoeddus trwy dir y Brifysgol.

Anifeiliaid Cymorth

Nod y polisi hwn yw amlinellu'r trefniadau y mae'r Brifysgol yn eu gwneud i ddarparu amgylchedd croesawgar a diogel i anifeiliaid cymorth a'u perchnogion. Cyfrifoldeb y rheolwr llinell yw sicrhau bod staff a chanddynt anifeiliaid cymorth yn ymwybodol o'r polisi hwn a bod aelodau eraill o staff yn ymateb yn briodol i'r aelod staff a'r anifail cymorth. Bydd y Swyddfa Ansawdd Academaidd a Chofnodion (SAACH) yn sicrhau bod myfyrwyr yn ymwybodol o'r polisi hwn fel rhan o'r drefn derbyn myfyrwyr.

Diffiniad o Gi Cymorth

At ddibenion y polisi hwn, diffinnir ci cymorth fel ci sydd wedi cael ei hyfforddi'n benodol i gynorthwyo pobl anabl.

Rhaid i gŵn cymorth:

- fod wedi cael eu hyfforddi gan aelod o *Assistance Dogs UK* (AD(UK)), cynghrair o'r cymdeithasau cŵn cymorth a restrir isod, neu gymdeithas gyfatebol mewn gwlad arall;
- wisgo siaced neu dennyn â logo ffurfiol er mwyn eu hadnabod;
- rhaid bod ganddynt lyfryn Adnabod melyn oddi wrth un o aelod sefydliadau AD (UK). Mae'r llyfr Adnabod hwn yn cynnwys gwybodaeth am y perchennog a'r ci, a manylion am y sefydliad hyfforddi a hyfforddodd y ci a'i berchennog.

Mae AD (UK) yn cynnwys saith elusen gofrestrdig, sef:

- Canine Partners
- Dog A.I.D.
- Dogs for the Disabled
- Guide Dogs
- Hearing Dogs for Deaf People
- Medical Detection Dogs

Mathau o Gŵn Cymorth

Cŵn tywys – cynorthwyo pobl sy'n ddall neu sydd â nam ar eu golwg.

Cŵn clywed – cynorthwyo pobl sy'n fyddar neu sydd â nam ar eu clyw.

Cŵn cymorth/Cŵn ar gyfer Pobl Anabl – sy'n darparu cymorth ar gyfer nifer o dasgau y gall eu perchnogion eu cael yn anodd, megis:

- Agor a chau drysau;
- Galw ambiwlans;
- Codi gwrthrychau;
- Cynorthwyo'r perchennog i wisgo a dadwisgo;
- Mynd gyda'u perchennog wrth gyflawni tasgau beunyddiol megis siopa;
- Gweithredu fel cynhaliad corfforol;
- Rhybuddio/hysbysu pan fo rhywbeth o'i le;
- Gweithredu botymau rheoli;
- Cynnau a diffodd goleuadau;
- Cario eitemau;
- Llwytho a dadlwytho peiriant golchi;
- Mynd i nôl y ffôn ac eitemau eraill.

Mae cŵn rhybudd ffitiau wedi'u hyfforddi i ymddwyn yn wahanol pan maent yn synhwyro y gallai eu perchennog fod ar fin cael ffit, a gallai hyn ymddangos fel camymddwyn i eraill.

Cŵn cymorth Awtistiaeth.
Cyfrifoldebau'r perchennog

Rhaid i berchnogion anifeiliaid cymorth ofyn i'r Adran Ystadau am ganiatâd i ddod ag anifeiliaid cymorth i'r Ystâd cyn iddynt gyrraedd safle'r Brifysgol. Dylent allu darparu gwybodaeth ynglŷn â'r anifail a'i dasgau/ddyletswyddau, ar gais staff y Brifysgol.

Dylai perchnogion anifeiliaid cymorth sicrhau bod eu hanifeiliaid cymorth yn hawdd i'w hadnabod trwy ddefnyddio coleri a/neu harneisiau arbennig pan maent ar ddyletswydd.

Cyfrifoldeb y perchnogion yw sicrhau bod ganddynt yswiriant atebolrwydd llawn ar gyfer eu hanifeiliaid cymorth, a darparu copi i'r Adran Ystadau.

Dylai perchnogion anifeiliaid cymorth barchu'r cyfyngiadau mynediad a osodir gan y Brifysgol ar sail iechyd a diogelwch. Dylai perchnogion sicrhau nad yw anifeiliaid cymorth yn mynd i mewn i fannau preifat penodedig ar gyfer staff a myfyrwyr, megis ystafelloedd gwely a fflatiau mewn neuaddau preswyl, heb ganiatâd.

Cyfrifoldeb y perchennog yw atal a chywiro unrhyw gamymddygiad gan anifail cymorth. Dylai perchnogion sicrhau nad yw eu hanifeiliaid cymorth yn achosi unrhyw niwed neu anaf i eraill na difrod i eiddo'r Brifysgol. Dylai perchnogion sicrhau bod yr anifail yn ymddwyn mewn modd priodol bob amser i osgoi tarfu ar eraill.

Nid yw'n ofynnol i bobl sydd wedi'u cofrestru'n ddall lanhau ar ôl eu cŵn tywys ond disgwylir iddynt fod wedi derbyn yr hyfforddiant priodol i osgoi gwastraff cŵn ar y Campws.

Mae pobl sy'n defnyddio anifeiliaid cymorth yn rhannu'r cyfrifoldeb am lanhau gwastraff yr anifail, o fewn rheswm ac yn gydnaws â'u gallu. Dylai perchnogion ddefnyddio'r ardaloedd dynodedig a nodir gan y Brifysgol, gan sicrhau nad yw'r anifail yn baeddu'r adeiladau, y llwybrau na'r tir ar y Campws. Os digwydd i'r anifail faeddu y tu allan i'r ardaloedd dynodedig, dylai'r perchennog roi gwybod i'r Adran Ystadau, a fydd yn trefnu bod yr ardal yn cael ei glanhau'n drylwyr.

Cyfrifoldeb y perchennog yw gofalu am yr anifail. Dylai'r perchennog sicrhau bod yr anifail yn cael archwiliadau iechyd a brechiadau rheolaidd, a'i fod yn cyrraedd safon glendid boddhaol. Rhaid i berchnogion sicrhau bod anghenion yr anifail cymorth, o safbwynt bwyd, diod a tholed, yn cael eu bodloni'n llwyr. Dylai perchnogion sicrhau bod cŵn cymorth yn cael eu cadw ar dennyn bob amser wrth gerdded o gwmpas y Campws neu wedi'u harneisio'n ddiogel os byddant yn cael eu gadael heb oruchwyliaeth am gyfnodau byr.

Mae'n bosib y gofynnir i berchnogion anifeiliaid cymorth sy'n sâl, sydd ag iechyd gwael, sy'n eithriadol o fudr neu anniben fynd â'r anifail oddi ar safle'r Brifysgol.

Nid yw Prifysgol Aberystwyth yn gyfrifol am anifeiliaid cymorth sy'n mynd ar goll, mynd yn sâl, neu'n marw.

Y perchnogion sy'n gyfrifol am anghenion hyfforddi eu hanifeiliaid cymorth, fel bod modd iddynt gyflawni eu dyletswyddau yn gywir ac yn ddiogel.

Cyfrifoldebau Prifysgol Aberystwyth

Pan fo anifeiliaid cymorth yn adeiladau'r Brifysgol mae'n bosib y bydd angen cytuno ar ganllawiau rhesymol safle-benodol. Bydd y rhain yn cael eu llunio gan Gyfarwyddwr Ystadau ar y cyd â'r Penaethiaid Adran perthnasol (ar gyfer aelodau staff), a'r Gwasanaethau Cymorth i Fyfirwyr (ar gyfer myfirwyr) a defnyddiwr yr anifail cymorth, a byddant yn ymdrin â phwyntiau penodol, er enghraifft mynediad i ardaloedd agored cymunedol. Rhaid i'r sawl sy'n defnyddio anifeiliaid cymorth gydymffurfio ag amodau'r canllawiau hynny.

Bydd yr adran yn darparu carthfan a phowlenni dŵr ar gyfer anifeiliaid cymorth. Bydd yr Adran Ystadau yn cynnal yr ardal hon mewn cyflwr sy'n sicrhau iechyd yr anifail a diogelwch y perchennog. Byddant yn darparu cyfleusterau i gael gwared ar wastraff (ar gyfer cŵn cymorth yn unig).

Ymgwyfarwyddo â'r campws fel rhan o raglen gyflwyno.

Pan fo gan fyfyrwr preswyl anifail cymorth, mae'r Swyddfa Llety yn gyfrifol am hysbysu'r myfirwyr eraill yn y llety sy'n debygol o ddod i gysylltiad â'r anifail cymorth, a gofyn iddynt gadarnhau na fyddai presenoldeb yr anifail yn cael effaith andwyol arnynt.

Bydd y Gwasanaethau Cymorth i Fyfirwyr yn cynghori myfirwyr sydd ag anifeiliaid cymorth ac yn eu cyfeirio at y polisi hwn i sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r cymorth a ddarperir gan y Brifysgol yn ogystal â'u hawliau a'u cyfrifoldebau. Bydd y Gwasanaethau Myfirwyr yn cysylltu ag adran academiaidd a llety'r myfyrwr i sicrhau bod unrhyw addasiadau rhesymol sydd eu hangen wedi cael eu gwneud.

Bydd Cymorth i Fyfirwyr ac Adnoddau Dynol yn gyfrifol am gysylltu â'r myfyrwr/aelod staff/darparwr yr anifail cymorth parthed hyfforddiant ar sut i ymdrin â chŵn cymorth.

Mae'r Brifysgol yn hapus i wrando ar awgrymiadau perchnogion anifeiliaid cymorth o ran sut y gellir gwella'r ddarpariaeth ar gyfer yr anifail cymorth.

Ymdrin ag Anifeiliaid Cymorth a'u Perchnogion

Sylwch fod anifeiliaid cymorth yn gweithio; maent yn perfformio tasgau i gynorthwyo pobl anabl - *nid* anifeiliaid anwes mohonynt.

- Siaradwch â'r perchennog, nid yr anifail – Os ydych yn helpu person sydd ag anifail cymorth rhowch eich cyfarwyddiadau i'r person, ac fe fyddan nhw'n

rhoi'r gorchmynion cywir i'ch dilyn. Peidiwch â galw'r anifail, gan fod angen iddo ganolbwyntio ar ei berchennog.

- Peidiwch â bwydo, mwytho na chanmol yr anifail – gallwch roi'r perchennog mewn perygl os ydych yn tynnu ei sylw.
- Peidiwch â mynd yn rhwystredig os nad yw'r perchennog am siarad â chi am ei anifail.
- Peidiwch â thynnu sylw na dychryn anifail cymorth yn fwriadol.
- Peidiwch â gwahanu neu geisio gwahanu anifail cymorth oddi wrth y sawl sy'n defnyddio gwasanaeth yr anifail.

Anifail therapi

Anifail a ragnodir i unigolyn fel rhan o'u triniaeth ar gyfer cyflwr corfforol neu feddyliol. Mae **Therapi gyda chymorth anifeiliaid** yn fath ar therapi sy'n cynnwys anifeiliaid fel ffurf ar driniaeth. Nod therapi gyda chymorth anifeiliaid yw gwella gallu'r claf i weithredu'n gymdeithasol, yn emosiynol, neu'n wybyddol. Yn wahanol i anifail cymorth, nid yw anifail therapi yn hwyluso symudedd y perchennog neu'r defnyddiwr nac yn helpu â thasgau beunyddiol, ac nid oes angen iddynt fod gyda'u perchennog drwy'r amser. Mae'n rhaid bod anifeiliaid therapi wedi cael eu hyfforddi a'u cofrestru'n briodol hefyd, ac fe'u hasesir ar sail fesul achos. Gweler: <http://petsastherapy.org/>

Anifail gwaith cymeradwy

Anifail sy'n darparu gwasanaethau eraill o fewn y Brifysgol megis Cŵn Defaid.

Ymwelwyr sy'n cerdded ar y llwybrau tramwy cyhoeddus trwy dir y Brifysgol.

Gwerthfawrogir ei bod yn anodd iawn plismona polisi o'r fath mewn perthynas ag ymwelwyr ar y campws, ac felly bwriedir darparu arwyddion wedi'u gosod yn strategol a fydd yn eu hysbysu ynglŷn â'u cyfrifoldebau. Yn ogystal â hyn, bydd yr arwyddion yn cyfeirio'r perchnogion at y polisi hwn i gael gwybodaeth bellach. Ni fydd y Brifysgol yn darparu biniau gwastraff anifeiliaid oherwydd disgwylir i'r perchnogion reoli hyn yn annibynnol, ac nid oes gan y Brifysgol adnoddau i wagio biniau o'r fath.

Cwynion ynglŷn ag anifeiliaid ar y campws

Os bydd myfyriwr neu aelod o staff yn dymuno gwneud cwyn neu fynegi pryder ynglŷn ag anifail ar y Campws dylent roi gwybod i'r Swyddog lechyd, Diogelwch a'r Amgylchedd yn yr Adran Ystadau. Os mai aelod o staff neu fyfyriwr sydd wedi dod â'r anifail i'r Campws, bydd hyn yn cael ei godi gyda'r unigolyn a'i reolwr llinell/Pennaeth Adran/Gwasanaethau Cymorth i Fyfyrrwyr. Gwneir pob ymdrech i ddatrys y mater yn anffurfiol gyda'r perchennog, gan gynnwys darparu cyfngu priodol lle bo angen. Os na ellir datrys y mater yn anffurfiol, neu os na chydymffurfir â'r datrysiad anffurfiol, caiff y mater ei uwch-gyfeirio ac ymdrinnir ag ef naill ai trwy'r drefn disgyblu staff neu'r drefn disgyblu myfyrrwyr.

Mae'r Brifysgol yn cadw'r hawl i wrthod mynediad i unrhyw anifail os torrir y polisi hwn yn rheolaidd.

Os byddwch yn darganfod anifail (ac eithrio'r rhai yr ymdrinnir â hwy yn y pwyntiau uchod) yn unrhyw un o adeiladau, tiroedd neu gerbydau'r Brifysgol, hysbyswch

Diogelwch y Safle ar 01970 622649 (x 2649 o ffôn mewnol).

Yn achos anifail strae, ni ddylid ceisio dal na ffrwyno'r anifail - arhoswch nes bod cymorth yn cyrraedd os gwelwch yn dda.